

Δίκαιο ανταγωνισμού και οικονομική πολιτική

Βασική αρχή του Δικαίου του Ανταγωνισμού είναι η προστασία του καταναλωτή, ούτως ώστε ο τελευταίος να μπορεί να απολαμβάνει ποιοτικότερα αγαθά σε χαμηλότερες τιμές. Πέραν όμως της ανωτέρω λειτουργίας του, το Δίκαιο Ανταγωνισμού μπορεί να αποτελέσει και ισχυρό εργαλείο προστασίας του Έλληνα φορολογουμένου, περιορίζοντας το κόστος των κρατικών προμηθειών και συνεπώς ενισχύοντας την επίτευξη των εθνικών στόχων οικονομικής πολιτικής. Είναι γνωστό σε όλους ότι σημαντικότερο τμήμα των κρατικών δαπανών αφορά τις προμήθειες αγαθών και υπηρεσιών, οι οποίες ανατίθενται μέσω δημόσιων διαγωνισμών. Η μεγάλη δε αξία των προϊόντων και υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο των διαγωνισμών αυτών, αλλά και το πλήθος των πληροφοριών που γνωστοποιούνται λόγω των αυξημένων απαιτήσεων διαφάνειας που τους διέπουν τους καθιστούν ελκυστικότερο περιβάλλον για την ανάπτυξη συμπαιγνιών (καρτέλ) μεταξύ των υποψήφιων προμηθευτών. Κατά συνέπεια, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διαφυλαχθεί το αδιάβλητο των διαγωνιστικών διαδικασιών, ούτως ώστε να περιοριστούν τα φαινόμενα αυτά.

Η συμπαιγνία σε διαδικασίες υποβολής προσφορών δεν λαμβάνει χώρα πάντοτε με τον ίδιο τρόπο αλλά παρουσιάζεται με διάφορες μορφές, οι οποίες θα μπορούσαν να ομαδοποιηθούν στις ακόλουθες κατηγορίες:

- α)** χειραγώγηση των προσφορών,
- β)** κατανομή αγορών/πελατών,
- γ)** καθορισμός τιμών και
- δ)** περιορισμός των προσφερόμενων ποσοτήτων.

Η ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατανοώντας την κρισιμότητα των ανωτέρω και χρησιμοποιώντας τη συσσωρευμένη εμπειρία του ΟΟΣΑ και αρχών ανταγωνισμού σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, δημοσίευσε στις 24.09.2014 έναν οδηγό για την ανίχνευση και πρόληψη συμπαιγνιακών πρακτικών σε διαγωνισμούς προμηθειών.

Ο οδηγός αυτός, φιλοδοξώντας να προσφέρει στις αναθέτουσες αρχές χρήσιμα εργαλεία για την ανίχνευση παράνομων συμπαιγνιών σε διαγωνιστικές διαδικασίες, αναλύει μια σειρά από προειδοποιητικές ενδείξεις ύποπτων συμπεριφορών και παρέχει πρακτικές συμβουλές που θα μπορούσαν να μεγιστοποιήσουν τον ανταγωνισμό και να περιορίσουν την πιθανότητα δημιουργίας καρτέλ, ούτως ώστε να εξοικονομηθούν χρήματα για τους δημόσιους φορείς και εντέλει για τους πολίτες.

Διακρίνοντας λοιπόν τις ανωτέρω πρακτικές συμπαιγνίας, παρέχει πλήθος παραδειγμάτων, τα οποία έχουν αποτελέσει αντικείμενο σχετικής νομολογίας των επιτροπών ανταγωνισμού. Παράλληλα, εντοπίζει συγκεκριμένους παράγοντες της αγοράς, οι οποίοι ευνοούν τη συμπαιγνία. Τα παραδείγματα που αναφέρονται είναι τα εξής:

- α)** λίγες επιχειρήσεις,
- β)** μοναδικά προϊόντα με ιδιαίτερες προδιαγραφές,
- γ)** τυποποιημένα προϊόντα,
- δ)** εξοικείωση με διαγωνιστικές διαδικασίες και

ε) οικειότητα μεταξύ ανταγωνιστών.

Περαιτέρω, αναγνωρίζοντας τη δυσχέρεια εντοπισμού των παράνομων συμπράξεων λόγω της μυστικότητας των σχετικών διαπραγματεύσεων, ο οδηγός απαριθμεί μια σειρά συμπεριφορών και πρακτικών, οι οποίες ενδέχεται να υποδηλώνουν την ύπαρξη συμπαιγνιών. Αυτές είναι:

- α)** συγκεκριμένο μοτίβο επιτυχόντων υποψηφίων που αποκαλύπτεται με την πάροδο του χρόνου (π.χ. συγκεκριμένη σειρά αναθέσεων μεταξύ των εταιρειών, όπως Α, Β, Γ, Α, Β, Γ ή αναθέσεις συγκεκριμένου τύπου ή μεγέθους σύμβασης σε συγκεκριμένες πάντα εταιρείες),
- β)** υποβολή από συγκεκριμένη/-ες εταιρεία/-ες σχετικά υψηλών προσφορών σε ορισμένους διαγωνισμούς και σχετικά χαμηλών προσφορών σε άλλους αντίστοιχους διαγωνισμούς,
- γ)** συνεχής συμμετοχή σε διαγωνισμούς εταιρείας, η οποία δεν είναι ποτέ επιτυχούσα και

Τέλος, ο οδηγός προσπαθώντας να περιορίσει τα φαινόμενα ανταγωνιστικών συμπεριφορών, παραθέτει πρακτικούς τρόπους που διευκολύνουν τον καλύτερο σχεδιασμό της εκάστοτε δημόσιας πρόσκλησης υποβολής προσφορών. Οι τρόποι αποτροπής είναι οι ακόλουθοι:

- α)** διαφοροποίηση στις αξίες των συμβολαίων και στο είδος των προμηθειών, ούτως ώστε να μην υπάρχει προβλεψιμότητα. Μικρότερες προμήθειες μπορεί να προσελκύσουν μικρότερες εταιρείες που δεν είναι μέλη υπάρχοντος καρτέλ. Από την άλλη μεγάλες προμήθειες (π.χ. για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα) μπορεί να αποτρέψουν την τακτική της εκ περιτροπής προσφοράς,
- β)** μεγαλύτερη ομάδα προμηθευτών με συχνές αλλαγές, ούτως ώστε οι νεοεισερχόμενες εταιρείες να δυσκολεύουν τη διατήρηση μιας συμπαιγνίας,
- γ)** περιορισμένη αποκάλυψη της ταυτότητας των εταιρειών που υπέβαλαν προσφορά, ούτως ώστε να καθίσταται δυσχερής η επικοινωνία μεταξύ τους,

δ) καλή κατανόηση της σχετικής αγοράς και της αξίας των υπό προμήθεια προϊόντων/υπηρεσιών από την αναθέτουσα αρχή, ούτως ώστε να είναι ενήμερη για τυχόν υπερτιμολογήσεις και να καθίσταται δυσχερής ο καθορισμός των τιμών,

ε) λήψη ανεξάρτητων εκτιμήσεων αναφορικά με την αξία της προμήθειας πριν ζητηθούν προσφορές, ούτως ώστε να υπάρχει αντίληψη για το αν οι προσφορές είναι υπερβολικές,

στ) εκπαίδευση του προσωπικού στην ανίχνευση ύποπτων πρακτικών, ούτως ώστε να γνωρίζει τι πρέπει να κάνει στις συγκεκριμένες περιπτώσεις και

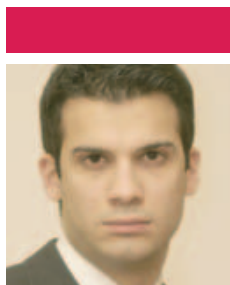
ζ) ανάλυση προσφορών των παλαιότερων διαγωνισμών από τις αναθέτουσες αρχές για τυχόν ύποπτα μοτίβα υποβολής προσφορών και παρατυπιών, ούτως ώστε να αποκαλυφθούν διαχρονικές τάσεις που ενδέχεται να μην είναι εμφανείς βραχυπρόθεσμα.

Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, ο οδηγός παρέχει στις αναθέτουσες αρχές συγκεκριμένα εργαλεία για τον εντοπισμό παράνομων συμπράξεων σε διαγωνιστικές διαδικασίες. Παρά το γεγονός όμως ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού δίνει συγκεκριμένες κατευθύνσεις ως προς την εφαρμογή τους, αρκετά σημεία παραμένουν θολά (όπως για παράδειγμα ο τρόπος με τον οποίο η υπηρεσία μπορεί να καταστήσει εφικτή τη συμμετοχή μεγαλύτερης ομάδας προμηθευτών) και απαιτείται να δοθούν περαιτέρω διευκρινίσεις.

Παράλληλα, για να εφαρμοστούν με αποτελεσματικό τρόπο οι συγκεκριμένες οδηγίες είναι απαραίτητο να εκδοθούν σχετικές εγκύκλιοι από τις δημόσιες υπηρεσίες και να εκπαιδευτεί το προσωπικό τους. Τέλος, είναι σημαντικό να αναγράφονται στις προκηρύξεις των διαγωνιστικών διαδικασιών οι συνέπειες (τόσο διαγωνιστικές όσο και ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού) των συμπαιγνιών, ούτως ώστε να γίνεται διαρκής μνεία των κυρώσεων στους υποψηφίους.

Σε κάθε περίπτωση, εφόσον τα ανωτέρω υλοποιηθούν με αποτελεσματικό τρόπο θα συμβάλουν στην εξοικονόμηση του δημόσιου χρήματος και κατ' επέκταση στη διασφάλιση των χρημάτων του Έλληνα φορολογουμένου.

[SID:8962310]

Του Βασίλη Στεργίου

* Ο κ. Βασίλης Στεργίου είναι δικηγόρος στην Αθήνα και τη Νέα Υόρκη, συνεργάτης της δικηγορικής εταιρείας PotamitisVekris.

Παρά το γεγονός ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού δίνει συγκεκριμένες κατευθύνσεις με τον οδηγό για την ανίχνευση και πρόληψη συμπαιγνιακών πρακτικών σε διαγωνισμούς προμηθειών, αρκετά σημεία παραμένουν θολά.

Το δίκαιο ανταγωνισμού μπορεί να αποτελέσει ισχυρό εργαλείο προστασίας του Έλληνα φορολογουμένου, περιορίζοντας το κόστος των κρατικών προμηθειών.

δ) υψηλό ποσοστό κατακύρωσης διαγωνισμών σε εταιρεία που συμμετέχει σπάνια σε διαγωνισμούς, στις ελάχιστες περιπτώσεις συμμετοχής της.

Σε περίπτωση δε που παρατηρηθούν ενδείξεις ύποπτης συμπεριφοράς των υποψήφιων προμηθευτών, ο οδηγός παρέχει κατευθύνσεις στις αναθέτουσες αρχές για το τι πρέπει να κάνουν και τι να αποφεύγουν, προκειμένου να διαφυλαχθεί το δημόσιο συμφέρον αλλά και να τιμωρηθούν οι υπαίτιοι, συμπεριλαμβανοντας στα ενδεικνυόμενα μέτρα και την ενημέρωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού.